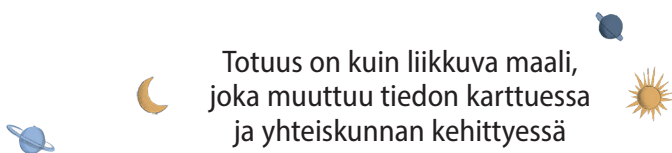

Totuus?

Totuus, rehellisyys, tosiasia, liioittelu, unohtaminen, tietämättömyys, vääristely, väärä, virhe, vilppi ja valhe. Totuuden ja valheen välissä on mahdottoman laaja kirjo harmaan sävyjä ja niiden eri merkityksiä.

Juristit joutuvat tämän keskelle tuomioistuimissaan joka päivä. Kumpikin riitapukari voi olla omasta mielestään rehellinen, mistä huolimatta näkemykset samasta asiasta ovat täysin vastakkaiset. Silminnäkijöiden kuvaukset rikoksista ja onnettomuuksista ovat hyvin erilaisia. Murhatapauksissa puolet hälytyskeskukseen soittajista on itse tappanut uhrinsa.

Lääkäri tietysti haluaa hoitaa potilasta parhaalla mahdollisella, näyttöön perustuvalla tavalla. Tässäkin on kuitenkin kaksi näkökulmaa, potilaan ja lääkärin, eikä potilas puhu aina totta. On myös yhä enemmän näyttöä siitä, että tiede ei merkitse kaikille pyrkimystä kohti totuutta, vaan tieteellistä vilppiä ja roskatiedettä tuotetaan entistä enemmän. Olemme COVID-19-pandemian kanssa tilanteessa, jossa viime kevään pikajulkaisujen virheitä joudutaan jo nyt korjaamaan.

Totuus on kuin liikkuva maali,
joka muuttuu tiedon karttuessa
ja yhteiskunnan kehittyessä

Totuus ei ole absoluuttista vaan suhteellista. Totuudella on monta merkitystä, ja se, mitä pidetään totuutena, riippuu ajasta, yhteiskunnasta ja itse kunkin näkökulmasta. Siihen liittyy usein moraalinen kannanotto siitä, mitä tulisi pitää totuutena.

Taiteilijan totuus on hänen subjektiivinen, aito ja rehellinen tulkintansa käsiteltävästä aiheesta. Entä tietoisuus ja uskonto? Miksi tietoisuus on syntynyt? Tarvitseeko ihminen jumalaa vai jumala ihmistä? Entä sama historiasta – onko se koskaan ollut puolueetonta? Eikö se ole täynnä maskuliinisia kiiltokuvia ja vaiettuja totuuksia?

Totuuteen pyrkimisestä mainion esimerkin tarjoavat tietokirjat. Niistä suurin osa on tutkimuksiin ja tulkintaan perustuvia laatuopuksia. Muutamat sen sijaan pyrkivät edistämään kirjoittajan ideologiaa tai vääristeltyä käsitystä esimerkiksi lääketieteestä. Pitäisikö nämä kirjat poistaa julkista tukea nauttivista kirjastoista, ja kuka sen tekisi?

Ei tietenkään kustantaja tai kirjaston johtaja, sillä sensuuri on pahasta ja keskiössä on lukija. Kriittiseksi lukijaksi voi ja kannattaa pyrkiä. Tämä numero voisi olla harjoitustunti numero yksi kohti totuuden ja siitä poikkeamisen ymmärtämistä. Tätä lehteä tehdessämme emme löytäneet kaikkea totuudesta, mutta sitäkin enemmän sen suhteellisuudesta.

Jokainen ihminen valehtelee arjessa. Miten voit? Kiitos hyvin. Piditkö ruuasta? Ihan loistavaa. Valehtelemme varmimmin silloin kun väitämme, että emme valehtele – paitsi

lapset, jotka eivät ole vielä oppineet valehtelemaan. Linnanmäen karuselliin pääsee kuusivuotiaana. Sisään pyrki isä tyttärensä kanssa. Isä vastasi tyttärensä ikää kysyville koneenkäyttäjälle: ”Kyllä on kuusi.” Siihen tytär kommentoi kiireesti: ”Enkä ole! Olen vasta viisi.”

Rehellisyyden hävettävyys ja valheen voima ovat nykyajan ja tämän joulunumeron ytimessä. Emme kuitenkaan käsittele nyt Trumpia, Putinia, Orbánia tai muita kyseenalaista kunniaa saaneita valtiomiehiä. He saavat aivan tarpeeksi palstatilaa mediassa. Olemme pyytäneet artikkeleita, joissa etsitään totuutta tai paljastetaan valhe. Totuus on kuin liikkuva maali, joka muuttuu tiedon karttuessa ja yhteiskunnan kehittyessä.

Toimitus kiittää kaikkia kirjoittajia suurenmoisesta panoksesta joulunumeron toteuttamisessa. Tässä lehdessä on kolme osiota: Mens, Corpus ja Cultura. Niiden aloitusaukeamat ja artikkeleiden kuvituskuvat ovat Pauliina Holman taidokasta käsialaa. Joulunajan ratoksi kollegat Pertti Oskala ja Juha Neitola ovat laatineet lehteen lääketieteellisen pähkinän piilosanan muodossa. Tarjoamme sinulle myös mahdollisuuden hieroa älynystyröitäsi ratkaisemalla kunkin artikkelin kirjoittajan nimestä tehdyn anagrammin. ■

HANNU SARIOLA
MATTI O. HUTTUNEN
MARJUT RANKI-PESONEN
JANNE RAPOLA

